

JOVD: Van Bommel (SP) vs. Kortenoeven (PVV)

Voorzitter: Wanneer hebt u zich voor het eerst kwaad gemaakt over dit onderwerp?

Kortenoeven: Ik maak me niet zozeer kwaad over het onderwerp, alswel over de manier waarop er mee omgegaan wordt. Er zijn emoties in het conflict geslopen. Hopelijk kunnen we aantonen hoe gecompliceerd het conflict is.

Van Bommel: Ik wilde in 1970 naar een kibboets. Ik was toen 17, dat vonden ze te jong. Daarna heb ik me ingelezen en in het onderwerp verdiept. Toen wilde ik niet meer naar een kibboets. Wat daar gebeurt, daar wil ik geen bijdrage aan leveren. In mijn studie politicologie, met name internationale betrekkingen, heb ik me erin verdiept, en je ziet dat je met dit probleem steeds terugkomt tot de kern. Dit vraagstuk moet opgelost worden. De partijen moeten er samen uitkomen, de wereld moeten zich daarmee bemoeien.

Kortenoeven: ik heb de kibboetservaring wel. In 1976 kreeg ik van mijn vader een enkele reis Israël. Mijn vader heeft een KZ-syndroom. Ga naar dat land toe, zei hij tegen me. Ik heb daar veel inspiratie aan ontleend.

Stelling 1: de naam “Israëlisch Palestijns conflict” is een juiste benaming voor hetgeen er speelt.

Van Bommel: Hiermee beperk je het tot een Israëlisch-Palestijns conflict. Daarmee verontachtzaam je de kern. Je kunt het beter het Midden-Oosten conflict noemen. Je mag die termen door elkaar gebruikt worden, ik geef de voorkeur aan het Midden-Oosten vredesproces. Er kan geen vrede zijn tussen Israël en de Palestijnen als de regio daarbij betrokken is.

Kortenoeven: Daar ben ik het niet niet mee eens, dit is een kortzichtige analyse. Israël is onderdeel van een zeer turbulente regio. Veel van de dingen die nu spelen hebben niets te maken met het conflict tussen Israël en de Palestijnen. Libanon, Egypte hebben heel andere problemen. Bijna iedereen is daar met elkaar op de vuist. Daar zit geen joodse factor in. Het oplossen van dit probleem is geen oplossing voor de hele regio. Palestina is geen land. Het is een landstreek met daarin het grondgebied van Israël. Daarnaast ligt de staat Jordanië, dat kun je allemaal zien als Palestina. Dat is een heel andere insteek: De joden typeerden zich tot 1950 als Palestijnen. De Jerusalem Post heette tot 1950 de Palestine Post. Jordanië is een Palestijnse staat.

Van Bommel: Het predikaat ‘kortzichtig’ vraagt om een weerwoord. Ik baseer mij op de analyse van het Kwartet: de VS, de VN, de EU en de Russische federatie. Zij proberen samen met Israël en de Palestijnen een routekaart naar de vrede gestalte te geven. Het zou *hun* kortzichtigheid zijn. Zij streven naar een tweestatenoplossing. Ze nemen ook het Arabische vredesvoorstel serieus. Dat zou leiden tot duurzame vrede in het Midden-Oosten. Nederland is nauwelijks een speler in dit verhaal.

Kortenoeven: Golda Meir heeft gezegd: de VN kan je nog democratisch laten beweren dat de aarde vierkant is. Alles is politiek, ook wat in Washington en New York is beslist. De grens van 1967 noemt Harry van Bommel een grens, ik noem dat een wapenstilstandslintje. Een tsunami kan 16km het land in komen, zo'n smalle strook is niet te verdedigen. Van Bommel zegt dat dit probleem de kern is van alle problemen in de regio, dat is niet waar.

Han Kok: Ik ben Joods-Christelijk pastor. Harry van Bommel noemt het het Midden-Oosten-conflict. Je kunt het beter het Israël-islamconflict. Israël moet daar weg, als het afhangt van de moslims in die regio.

Van Bommel: wat je doet is problemen de factor religie inbrengen. Alle landen moeten betrokken worden. Met uw kwalificatie is niemand geholpen. Moslims wereldwijd worden aangesproken op een probleem waar zij in veel gevallen part noch deel aan hebben. Indonesië is het grootste moslimland ter wereld. Hoe zou je moslims in Indonesië hierbij moeten betrekken?

Kortenoeven: De religieuze dimensie is essentiëel. Citaat: Als de joden ons Palestina zouden laten, zouden wij dan van ze gaan houden? Het is waar: je hoort het niet in Indonesië, maar we moeten er wel rekening mee houden.

Van Bommel: als u Islam zegt, dan gaat het over *alle* moslims. Wat betreft het conflict Islam-Israël: Turkije heeft goede betrekkingen met Israël.

Younis Lutfula: Meneer Kortenoeven, Er zijn 15 miljoen joden, anderhalf miljard moslims. Je moet maar hopen dat het geen joods-islamitisch probleem is. Het conflict Israël-Palestina is de oorzaak van veel problemen. De problemen van Iran, Syrië en Israël, hoe zie je dat?

Kortenoeven: Je kunt de pluriforme samenleving niet buiten beschouwing laten. Maar Turkije gaat steeds meer een anti-Israëlische koers varen. Ik kan u citaten noemen van Hezbollah en de Moslim-broederschap die alles rechtvaardigen.

Zaal: Meneer Van Bommel, u spreekt over een Israëlisch-Palestijns conflict. Maar dat is niet de kern van het probleem. Kijk naar Libanon: daar wonen geen Palestijnen. Door de hele geschiedenis van Israël is er oorlog met de Arabische wereld. De hele Arabische wereld wil alleen maar dat Israël verdwijnt. Alleen wanneer Israël verdwenen is, is het probleem op te lossen.

Van Bommel: Europa moet zaken doen met Turkije, en als het voldoet aan de voorwaarden, dan moet Turkije bij Europa. Het is slecht om Turkije de verkeerde armen in te duwen. Daar is Kortenoeven terecht bang voor, en dat moeten we tegenwerken. Ik heb een voorkeur voor het Midden-Oosten vredesproces. Op basis van het Arabische vredesvoorstel zijn er voor de Arabische landen mogelijkheden voor een vredesverdrag. Ik steun niet de stelling dat alle Arabische landen Israël willen vernietigen. Ja, Hamas steunt de vernietiging van Israël. Maar er zijn eerlijke verkiezingen geweest. Daarna is het fout gegaan. Maar Hamas is een partij waar je rekening mee zult moeten houden omdat een flink deel van de bevolking dat steunt. De eenheid is nodig om te komen tot een matiging van het Palestijnse leiderschap. Dat is de roadmap to peace.

SP-trui: Meneer Kortenoeven, het valt me op dat u alleen de meest extreme uitspraken aanhaalt uit de Arabische wereld. Dat lost het conflict niet op. Wilt u eigenlijk wel vrede?

Kortenoeven: Mein Kampf deed de ronde. Wie heeft dat gelezen? Er werd gezegd: het is een idioot boek. Het werd niet serieus genomen. Ik neem ze wel serieus, ook die van Hamas. Je moet ze serieus nemen, je bent van lotje getikt als je het niet doet. Het is een regio waar geweld gemeengoed is. In die regio is het zo dat als je je daar niet tegen wapent, dan leg je het loodje.

Van Bommel: Het elkaar het licht niet in de ogen gunnen is heel gewoon. Als je geen krijgsmacht hebt, is dat een nietige uitspraak. Als Israël zegt: er is al Jordanië, dan komt dat neer op de vernietiging van een toekomstige Palestijnse staat. Op de grond met de nederzetting en de bouw van een muur wordt dat onmogelijk gemaakt. Geen Palestijnse staat, maar ook geen vrede.

Kortenoeven: Vrede is iets wat wij kunnen benoemen. De definitie is iets heel anders. Vrede daar is een wereld zonder Israël.

Stelling 2: Het non-proliferatieverdrag is van grote invloed op het Israëliisch-Palestijns conflict.

Toelichting: Israël heeft dit verdrag nooit ondertekend, Iran wel.

Kortenoeven: Dat verdrag speelt helemaal geen rol. De Palestijnen hebben gelukkig geen kernwapens, want ze zouden ze gebruiken. De enige relatie tussen kernwapens, Iran en Israël is, dat Hamas bevriend is met Iran.

Van Bommel: het non-proliferatieverdrag regelt de ontwapening, en heeft ook voor het Midden-Oosten een plan geformuleerd. Al in 1995 is er gesproken over de ontwapening van het Midden-Oosten. Israël is een niet-erkende kernwapenmogendheid. Israël hoeft geen inspectie toe te laten, omdat het dat verdrag niet ondertekend heeft. Wereldwijd wordt er gestreefd naar ontwapening, toch zijn er nieuwe kernwapens bij gekomen. Het feit dat Israël kernwapens bezit, wekt bij Iran de ambitie om ook een kernwapen te bezitten. Het is de enige garantie dat je nooit wordt aangevallen. Als wij die non-proliferatieambitie niet serieus nemen, dan bevorderen wij een kernwapenwedloop in het Midden-Oosten.

Kortenoeven: Iran is een agressor in de dop. Het regime streeft naar een vernietiging van een-derde van de wereld. Israël staat als eerste op de lijst. Het is van groot belang dat Iran geen kernwapens krijgt. Israël heeft nooit bedreigd met een bom, maar zal zich wel verdedigen.

Van Bommel: Israël kan zich zo niet opstellen zonder de steun van de VS. Ik verwijt de VS dat ze enerzijds zeggen op te komen voor de veiligheid van Israël, maar anderzijds de eigen legitimiteit van Israël ondergraaft. Door de steun van de VS kan Israël bouwen in bezet gebied, en het onmogelijk maken dat er een levensvatbare Palestijnse staat ontstaat.

Kortenoeven: VS is een actor, maar geen veroorzaker. Er was alleen maar haat tegen Israël.

Van Bommel: De VS bepalen de speelruimte van Israël. Als VS morgen zijn steun zou intrekken, dan moet Israël onderhandelen. Nu krijgen ze alle ruimte.

Kortenoeven: ...

Van Bommel: alle VN-resoluties lap je daarmee aan je laars. Al het andere is een gewapende vrede.

Cor Melse: Waarom gaat u voorbij aan de rol van de VS in Israël? Elke president in het Midden Oosten wordt in het zadel geholpen door de VS. Mubarak is ook door de VS in het zadel geholpen. Dat kan hij niet doen zonder de steun van de Joodse lobby.

Kortenoeven: Ik maak bezwaar tegen deze anti-semitische ophitsing. U zegt dat de Joden de Amerikaanse regering controleren.

Zaal: Meneer van Bommel, ik hoor u de toekomstige Palestijnse staat noemen. Hoe denkt u over voorbehoedsmiddelen en abortus?

Van Bommel: het creëren van een politieke staat is een politieke daad, het andere is ... iets anders. Ik stel vast dat er afspraken zijn gemaakt. Er is een routekaart bedacht, er zijn stappen geformuleerd, en dit plan heeft grote instemming van alle spelers in de wereld. Dat zou de weg zijn die we allemaal moeten steunen. Twee staten: gegarandeerd veilig Israël en een levensvatbare Palestijnse staat. Ik zeg: in bezet gebied, Kortenoeven zegt Jordanië. Ik streef naar twee staten binnen de grenzen van Israël.

Zaal: Meneer van Bommel, Ik hoor u graag zeggen dat het een Midden-Oosten conflict is, en dat het een Palestijns-Israëliësch-conflict is. Wat zal er opgelost raken aan de problemen met de christenen, de Bahai, etc. wanneer deze kwestie opgelost is? Verder: alle 57 landen van de OIC, Organisatie van de Islamitische Conferentie, schrijven in de Cairo-verklaring van 1990: wij verwerpen de rechten van de mens, en willen de sharia.

Van Bommel: Er worden zaken door elkaar genoemd. De problemen die u noemt gaan om religieuze intolerantie en onderdrukking. Maar dat is niet de kern van de instabiliteit in het Midden-Oosten. Europa kan veel goeds betekenen voor de intolerantie in Turkije, Pakistan, etc. Het is een zeer ingewikkeld probleem. De OEC is een organisatie waarin mensen proberen het beste jongentje van de klas te zijn. Waar leidt dat toe in de landen zelf, dat is de vraag. Turkije zegt dus, volgens u, dat het een sharia-samenleving wil worden. De onderdrukking van de christenen en de koerden, moet opgelost worden voor Turkije bij de EU kan.

Zaal: Meneer Kortenoeven, u zegt Israël zich moet bewapenen. Iran zal dat niet doen, dat is een loze dreiging.

Kortenoeven: Het is een gecompliceerd probleem. Er zijn twee kanten aan het probleem, die spreken elkaar tegen. Ten tijde van de Koude Oorlog hadden we twee kernmachten die zo bang voor elkaar waren dat je zeker wist dat er nooit teruggeschoten wordt. Dat levert evenwicht op: *mutually assured destruction*. Iran heeft een zelfmoordregime. Ahmadinejad zegt dingen over kernwapens. Het stuurt daarop hun kinderen de oorlog. In Iran heeft dat dus geen enkel effect.

Hassan Toutouh: Meneer Kortenoeven, u had over verschillende groeperingen. U probeert mensen bang te maken. Ik ben moslim, ik geloof in vrede voor iedereen. Er is een conflict in het Midden-Oosten. Als je ruzie hebt, dan ga je naar de rechtbank. De VN heeft uitspraak gedaan. Er zijn 240 resoluties. Waarom vindt u dat de wereld zich daaraan zou mogen onttrekken?

Kortenoeven: De VN kan aantonen dat de wereld vierkant is. Resolutie 242 uit 1967 is een resolutie die niet kan worden uitgevoerd. Niet alleen door Israël. De commentaren bestaan bij stapels.

Zaal: Meneer Kortenoeven, ik ben een Palestijnse vrouw, geboren in Oost-Jeruzalem, opgegroeid op de Westelijke Jordaanoever. Waarom moet ik naar Jordanië? Ik heb daar geen familie. Mijn familie woont op de Jordaanoever? U bent toch tegen immigranten?

Kortenoeven: Welkom hier, fijn dat u hier bent. Wij hebben hier een existentieel vraagstuk. Je kunt kiezen voor een gewaagde oplossing voor vrede voor iedereen. Het is niet mijn bedoeling om u iets aan te doen. Ik sta hier niet om u een verhaal te vertellen wat ten behoeve is voor een kant. Als u de discussie uit de weg gaat, dan komen we nooit ergens. Kijk naar de Sudeten-Duitsers. Die moesten ook verhuizen om de etnische frictie op te lossen.

P A U Z E

Stelling 3: Politieke machthebbers het geopolitieke probleem tussen Israël in Palestina en fixeren zich te veel op vrede tussen beide partijen

Van Bommel: de grote spelers kijken heus wel verder dan deze twee landen. Dat zie je ook wel in de *Roadmap to Peace*. Alle andere aspecten en landen staan daar ook wel in. Die *Roadmap* moet een veel centralere rol spelen. Op TV gaat het vooral over wat er de laatste 24 uur speelt. Maar je moet de hele regio er steeds bij betrekken.

Kortenoeven: Je ziet een regio *in turmoil*. Die zich richt op waarden uit de regio zelf. Oude waarden gaan het raam uit, in plaats daarvan komt het islamisme. Daarmee is geen vrede te bewerkstelligen. Dat is ook voor ons een probleem.

Rumoer in de zaal.

Kortenoeven: U kunt het weghonen. Het lachen zal u wel vergaan. Men hoont mij uit. Ik ga daarmee niet akkoord. Er is geen geopolitiek probleem. Israël en Jordanie hebben een relatief goede relatie. Er is een wankelende vrede, er zijn krachten die dat evenwicht proberen te ondermijnen.

Van Bommel: U doet steeds net of de Palestijnse staat er al is, en alsof Jordanie zit te wachten op nog meer Palestijnen. In Israël wenst de zittende politiek mee te werken aan een twee-statenoplossing. Wie probeert Kortenoeven een plezier te doen met zijn oplossing? Het joodse volk?

Kortenoeven: Mijn aandacht gaat uit naar het welzijn van iedereen. Iedereen moet daar in vrede oud worden. Ik heb gesproken met iemand die gevlucht is uit Iran vanwege een groot probleem van onderdrukking. Niet alleen Hamas doet dat, ook Iran, er zijn overal verschrikkelijke actoren in het spel. Ik probeer alleen maar een oplossing te vinden. Abbas heeft er al een voorschot op genomen, hij heeft het Jordaanse staatsburgerschap aangevraagd en gekregen. De koningin van Jordanie is een Palestijnse.

Van Bommel: Kortenoeven is goed met anekdotes. Waar het om gaat is, wat het Joodse volk zelf wil. Dat is niet de oplossing van de PVV. Alle grote spelers in de wereld hebben een andere oplossing dan de PVV. Nederland sluit zich daarbij aan, alleen de PVV en de SGP niet.

Kortenoeven: Dit is waar ik naartoe wil. Er is een avant garde nodig om met goede ideeën te komen. Constructief, gewaagd en gebaseerd op realiteit.

Van Bommel: U heeft de Palestijnen nodig om de zaak van de PVV te bepleiten. Het Joodse volk ziet u niet als de avant garde. U kiest de weg terug.

Ben Kok: Meneer van Bommel, kijk naar de vijfvoudige moord die vorige week door een Palestijn gepleegd is op een gezin in Itamar. U probeert de islam steeds weg te halen uit de discussie. Dit is een goed voorstel van de PVV.

Van Bommel: Israël doet nog onderzoek naar die moord, maar Ben Kok weet al wie het gedaan heeft. Dat is beneden uw stand. Israël is een rechtstaat en onderzoekt dat, heeft aanwijzingen dat het in een andere richting moet worden gezocht. Maar u heeft uw oordeel al klaar.

Ben Kok: De Palestijnse autoriteit doet niets anders dan haat zaaien.

Van Bommel: U moet zich schamen. Eerst legt u een zware beschuldiging neer aan het adres van de Palestijnen, en als ik u daarop aanspreek, gaat u over op algemeenheden en stemmingmakerij.

Zaal: Meneer Kortenov, U zegt dat de koningin van Jordanië Palestijnse is. Maxima heeft de Argentijnse nationaliteit. Moet Nederland nu Argentijns worden?

Korteneven: Mensen van de westoever vragen de nationaliteit van de oostoever aan. Deze mensen willen de Jordaanse nationaliteit. Ze willen onderdeel uitmaken van die staat, ze gaan in een Jordaanse staat zitten.

Zaal: Er wonen veel Nederlanders in België, en historisch gezien waren we één land. Moet Nederland België nu maar binnenvallen?

Korteneven: U creëert een fictief probleem. Ik probeer een oplossing te zoeken.

Zaal: Meneer van Bommel, U spreekt over de muur. Het grootste deel is hek. Minder dan 5% is muur. Ik was in Israël. Ik mocht een heilig graf niet bezoeken omdat ik een keppel droeg. Een turks meisje mocht er wel heen.

Van Bommel: Er wordt mij verweten dat ik over de muur spreek. Ik heb er een keer naar verwezen. De muur of het hek is gebouwd in bezet gebied. Er wordt land mee afgepakt van de Palestijnen. De VN noemt het illegaal. Ik ben in Qalqilya geweest. Die stad is vrijwel helemaal ommuurd. Mensen mogen niet naar hun eigen land. De muur moet weg. Discriminatie moet worden tegengegaan.

Zaal: Meneer van Bommel, kunt u me ervan overtuigen dat de Palestijnen wel vrede willen, ondanks dat het nazi's zijn?

Van Bommel: Er worden beweringen gedaan die ik niet kan controleren. Ik heb er geen verklaring voor en ik ben het er niet mee eens.

Jan Voogdt: Meneer Kortenov, denkt u dat alles en iedereen tevreden is als uw probleem wordt opgelost?

Korteneven: De wortel ligt in de ideologie. Omwille van de vrede moeten er compensaties worden gedaan. Het onderliggende probleem is het radicale islamisme dat zich op de joden richt en uiteindelijk ook op ons. Ik zoek een deeloplossing.

Van Bommel: Zelfs deportatie — met compensatie — naar Jordanië is dus nog niet voldoende, het is de ideologie, wat uw analyse betreft. Zelfs uw oplossing lost uw probleem niet op. U heeft een analyse, dan een oplossing, en die oplossing werkt niet.

Korteneven: De oplossing ligt in een cultuuroorlog. Je moet kijken naar andere oplossing. Je moet kijken voorbij de status quo.

Van Bommel: U noemt uw oplossing een makelaarsoplossing. Hij helpt niet, maar u komt er zelf mee.

Korteneven: Het is een iets diepere oplossing. Hij levert niet de eeuwige vrede, maar wel een klein stukje van het probleem.

Van Bommel: wanneer mensen kunnen bouwen aan hun eigen toekomst en hun eigen geluk, waar zij zelf respect voor hebben, dan hebben ze iets te verliezen en dan zullen ze anderen ook willen respecteren. Het probleem is dat de palestijnen dat recht niet hebben.

Zaal: Meneer van Bommel, Anja Meulenbelt noemt Israël verantwoordelijk voor wat er is gebeurd met Israël.

Van Bommel: U citeert woorden van iemand die hier niet is. Dat is niet controleerbaar, daar kan ik niets mee. Ik spreek Kok aan op wat hij hier zegt. Ik heb de woorden van Anja Meulenbelt niet gehoord.

Zaal: U kunt het lezen op haar weblog. Het neigt naar antisemitisme. U moet in staat zijn om een goed antwoord te geven.

Van Bommel: De uitspraak zoals u hem doet, daar ben ik het niet mee eens. Ik weet niet of die uitspraak zo gedaan is. Anja Meulenbelt is niet de woordvoerder Buitenlandse Zaken, wij controleren niet al haar uitspraken.

Anne-Marie Mineur: Meneer Kortenoeven, uw verhaal is scheef. U suggereert dat de moslims boze, bange en vooral irrationele mensen zijn. Het Westen vindt u rationeel en verstandig. Toch negeert u de muur en de nederzettingen die Israël neerzet. De moslims hebben alle reden om boos te zijn.

Kortenoeven: U impliceert dat de ergste vijand irrationeel is. Ahmadinejad is zeer rationeel. U bent zelf irrationeel, u ziet niet waar u bang voor moet zijn.

Zaal: Meneer van Bommel, U gaat tekeer tegen het veiligheidshek, het is er om de intifada tegen te houden. Men concentreert zich op het geopolitieke vraagstuk. Het is een existentieel vraagstuk. Hamas is uit op de vernietiging van Israël.

Van Bommel: Wanneer er nu verkiezingen zouden worden gehouden, dan zou Hamas de verkiezingen niet winnen. Hamas heeft eerder wel gewonnen omdat Fatah corrupt bleek en niet leverde op het gebied van onderwijs en gezondheidszorg. Zou Hamas wel winnen, dan moet er in het vredesproces met Hamas gesproken worden. In een vredesproces moet je vrede sluiten met de vijanden.

Kortenoeven: Hoe kun je vrede sluiten met iemand die je dood wil?

Stelling 4: Israël is geen rechtmatige eigenaar van de door door haar geannexeerde gebieden gedurende de zesdaagse oorlog tussen 5 en 10 juni 1967.

Kortenoeven: Een stuk van de woestijn is al teruggegeven in ruil voor vrede. Op de Golan is in 1973 een bestand gesloten, Israël heeft zich uit Zuid Libanon teruggetrokken, en zelfs van begraafplaatsen in de Westbank. De Westbank heet eigenlijk Judea en Samaria, dat is gebied waar joden altijd gewoond hebben.

Van Bommel: Als iemand zo gaat redeneren, dan denk ik: deze meneer wil geen oplossing. Israël denkt er zo niet over. Israël is bereid om na te denken over de grenzen van 1967 en over een twee-statenoplossing. Dit gebied noemen sommigen betwist gebied, anderen bezet gebied. Wat men in Jordanië en in Israël niet wil, dat is streven naar het voortduren van het conflict.

Kortenoeven: U lacht om uw eigen ondergang.

Van Bommel: Israël zou daadwerkelijk moeten onderhandelen. De rol van de VS is evident, en voor Israël is die positie onomstreden. Zonder de VS was het conflict niet waar het nu is.

Kortenoeven: Zonder de Amerikaanse steun was het probleem veel groter. Van Bommel wil een strookje zand waar de joden kunnen wonen.

Van Bommel: Ik maak hier bezwaar tegen. Ik doe de hele avond niet anders dan mij beroepen op VN-resoluties en op zakelijke argumenten.

Zaal: Meneer van Bommel, U wijst alle oplossingen af. welke oplossing staat u voor?

Van Bommel: de *Roadmap to Peace*. Ontmanteling van illegale nederzettingen. Ik geloof daarin.

Van Lunteren: Meneer Kortenoeven, wat zou u ervan vinden als uw gasten beginnen in de tuin, en steeds een stukje meer van uw huis zouden overnemen, en u uiteindelijk zouden vragen om maar bij de overburen te gaan wonen?

Kortenoeven: Wat u suggereert is dat Israël niet gelegitimeerd is. Er zijn nu eenmaal altijd territoriale veranderingen. *That is the way of war.*

Van Bommel: Als je zegt: oorlog is nu eenmaal zo, dan kom je tot dit soort conclusies. Je moet vasthouden aan het internationaal recht, anders ga je uit van het recht van de sterkste. Daarmee kom je niet bij vrede.

Kortenoeven: Ik heb gezien hoe men met elkaar omgaat in zulke tribale gebieden. Je kunt toch niet menen dat de joden terug moeten naar een strook van 16km?

Zaal: Meneer van Bommel, Ik heb u in de pauze gevraagd wat u vond van protocollen van de wijzen van Zion? U wilde niet *to the point* komen. Wat vindt u van die protocollen? Nationaal socialisten erkennen een samenzwering in Basel waarin Joodse leiders hebben bekokstofd dat de joden de wereldleiding zouden moeten overnemen.

Van Bommel: Ik heb daar geen opvatting over. Dit is een samenzweringstheorie. Er zijn er ook over 9/11 en Bilderberg. Politiek gaat niet over dat soort theorieën. Ik kan niet als mens zeggen het heeft wel of niet plaatsgevonden. U zegt: het heeft niet plaatsgevonden.

Zaal: Meneer Kortenoeven, wat is uw mening?

Kortenoeven: Het is een ophitserig werkje tegen het joodse wereld. Het wordt gretig gelezen in de Islamitische wereld. Als mensen geloven in een joodse samenzwering, dan ben je weg van een oplossing.

Van Bommel: het gebruik ervan is zeer kwalijk, ze worden gebruikt om haat te kweken. Daarover zijn we het eens.

Zaal: Meneer van Bommel, u impliceert dat er vrede zou kunnen komen. Er zijn al terugtrekkingen geweest. Waarom zou het nu wel werken?

Van Bommel: de *Roapmap to Peace* heeft allerlei ingrediënten. Daar moeten er heel veel van ingevuld zijn voor je tot vrede komt. Zelfs de grenzen van 1967 zijn onderhandelbaar.

Younis Lutfula: Israël ligt tussen arabische en islamitische landen. U zult moeten onderhandelen met die landen om u heen.

Kortenoeven: Israël heeft dat steeds gedaan. Vanaf het eerste moment heeft Israël aangeboden om te onderhandelen. U kunt het terugzien. Net na de Eerste Wereldoorlog. Er was het Peel-plan. Aan de andere kant heeft men steeds alles afgewezen. De Israëli's zijn steeds bereid geweest tot onderhandelen. Een minderheid kan wel gelijk hebben.

Van Bommel: De erkenning van Kortenoeven dat zijn oplossing niet gedeeld wordt door het kwartet is belangrijk. Je moet streven naar een oplossing met een breed draagvlak. Als je de *clash of civilizations* wilt voorkomen dan moet je zoeken naar een oplossing die breed draagvlak heeft, overal in de wereld. Dat is het allerbelangrijkste.